

Rajza przez minione lata. Gra miejska o międzywojennych Katowicach – poziom średniozaawansowany (9-14 lat)

niepodległa

Gra terenowa opracowana w ramach projektu „PoznajMY ŚLĄSKIE 1922-1939”, przy współpracy z Agatą Krzon-Król
Dofinansowano ze środków Programu Wieloletniego NIEPODLEGŁA na lata 2017-2022 w ramach Rządowego Programu Dotacyjnego „Niepodległa”

Strona
| 1

Czas trwania	2,5 h
Długość trasy	ok 5 km, ok. 10-15 tys. kroków (w zależności od wzrostu)
Wiek uczestników	9 – 14 lat
Realia gry	Katowice, 2. połowa lat 20. XX w.

Przypomnij sobie

1. W 1922 r. Katowice, podobnie jak wiele innych górnośląskich miejscowości, zostały przyłączone do nowo powstałego państwa polskiego – Rzeczypospolitej Polskiej. Miasto powstało niedawno, bo dopiero w 1865 r. W chwili przyłączenia do Polski istniało więc na mapach zaledwie przez 57 lat. I choć bardzo prężnie się rozwijało, nie miało jeszcze takiego kształtu, w jakim znamy go dzisiaj. Takie dzielnice jak Bogucice, Dąb, Załęże, Brynów czy Ligota przyłączono do Katowic w 1924 r. Wcześniej były wsiami, choć bliskość miast i działające kopalnie sprawiały, że żyło się w tych gminach inaczej, niż w pozostałych, wiejskich regionach Rzeczypospolitej.
2. Miasto Katowice w 1922 r. stało się stolicą autonomicznego województwa śląskiego. Ponieważ rejon ten przez lata był częścią państwa niemieckiego i różnił się od innych województw na wielu polach, np. kulturowo, nowo powstałe województwo zyskało pewne przywileje. Przejawiało się to między innymi w pewnej niezależności od rządu Rzeczypospolitej, istniał np. odrębny Sejm Śląski.

Wstęp

Ruszaj w trasę. Twoim zadaniem jest pomóc Erykowi, młodemu chłopakowi, awansować – znaleźć atrakcyjniejszą i lepiej płatną pracę oraz poprawić warunki życia swojej rodziny. Przygoda rozpoczyna się **pod Kościołem św. Szczepana w Bogucicach**. Przygotuj sobie coś do pisania, by łatwiej rozwiązywać zadania, i sprzęt, którym będziesz mógł robić zdjęcia (np. smartfona albo aparat fotograficzny), bo trasa wiedzie przez naprawdę urokliwe miejsca w centrum miasta.

Możesz przejść grę korzystając z aplikacji, możesz też wybrać opcję druku i wędrować z papierowym przewodnikiem w dłoni. Powodzenia!

Rozwiązania zadań znajdziesz na końcu gry. Sprawdzają swoje odpowiedzi z rozwiązaniem, nawet gdy jesteś go pewien/ewna, bo tam często znajdują się dodatkowe wskazówki.

Rozdział I. Ślub bogucicki

Czekasz już pod kościołem? Twoja wyobraźnia to wehikuł czasu. Wyobraź więc sobie, że wokół mienia się kolorowe spódnice odświętnych strojów. Pachnie mertą (mirtem).

Trwa wielkie wydarzenie na wsi. Honorata z Erykiem biorą ślub.

Eryk (na wsi wołają go Erich) to dobry chłopak. Robotny (pracowity). Żeby mógł się ożenić z Honoratką, najpierw dogadali się rodzice młodych. Ojciec Honoratki nie oddałby jej byle komu.

Ale Eryk dostał niedawno mieszkanie w wielorodzinnym domu nazywanym familokiem, niedaleko stąd, i to jakie! Tuż obok dyrektorów kopalni. Bo Eryk pracuje na kopalni. Jest górnikiem dołowym, mają więc zapewnione ciężkie, ale dobre życie.

A Honoratka to gospodarna (dobrze zarządzająca, zaradna) dziewczyna. Jest najstarsza z rodzeństwa. Teraz biegają wokół niej młodsze siostrzyczki. To ona pomagała mamie w opiece nad młodszymi dziećmi i teraz na pewno będą za nią tęsknić. Na razie są zachwycone pięknymi strojami i z dumą lgną do siostry.

Grupa weselników z Bogucic na Górnym Śląsku.

Bibliotek Śląska

Tak mogli wyglądać Eryk i Honoratka w dniu ślubu, w oryginale zdjęcie było czarno-białe, a wydawca dość fantazyjnie je pokolorował nie znając zasad kolorystycznych stroju.

Jeśli chcesz wykonać zadanie bonusowe, to przeczytaj ciekawostkę poniżej i wskaż te elementy strojów, przy których wydawca się pomylił.

Ciekawostka

Zachowane zdjęcia weselne z początku XX wieku, pokazują, że ubiór pana młodego w dniu ślubu nie różnił się od typowego ubioru odświętnego, a spośród innych mężczyzn biorących udział w uroczystości wyróżniał się gałązkami mirtu z zieloną wstęgą, przypiętą do lewej klapy i zieloną chustką *jedbowką*, zawiązana pod kołnierzykiem.

Panna młoda miała również zielone elementy stroju: wstążki przy koralach i zieloną wstęgę-podkładkę przy mirtowym wieńcu. Ubrana w czarną jedwabną *jakłę*, czarną *kieckę* i biały, kremowy, czasem jasnozielony fartuch. Czarny strój miał dodawać jej powagi a zielony kolor dodatków symbolizował nadzieję.

Drużny stroiły się na wesela w *kabotki* i *wierzchnie*, w ciemnoróżowe *kiecki* i jasne fartuchy, głowy zdobiły wieńcami *galandami*.

Drużbowie do *brucleka* lub *kamzoli* przypinali po lewej stronie okazałe różdżki ze sztucznych kwiatów i świecidełek z barwną wzorzystą wstęgą.

Zadanie 1.

Gdzie zamieszkali Erich z Honoratką? Wyszepta Ci o tym jedna z figur stojących na kościelnym placu. Zejdź po schodach **na ulicę Markiefki**. Stoisz? Teraz stań tak, by po prawej stronie mieć drogę do miejsca, gdzie dziś, jak i w czasach Ericha, **dobrzy bracia leczą rany**.

Teraz będziesz musiał/musiała połączyć trzy elementy. Licząc od prawej, **piąta figura**, razem z rozwiązaniem **rebusu** oraz **mapą**, pomogą Ci znaleźć miejsce, gdzie powinieneś/powinnaś się udać razem z Erichem.

A. Muzeum Śląskie w Katowicach E7880b

Wikimedia Common, CC BY-SA 4.0

czy + _ _ kła

to jest

ze _ _ s=tron _ _

Patrząc na wskazaną figurę zastanów się _____ to jest _____?
Dobrze, a teraz mając już jedną wskazówkę, zerknij na mapkę poniżej, czy znajdziesz na niej odpowiedź? Jeśli znajdziesz właściwy adres wpisz go w zadaniu w części B

OpenStreetMap CC BY-SA 2.0

B. Właśnie na ulicy _____ (wpisz nazwę ulicy) pod numerem 34 zamieszkali Eryk i Honoratka.

Rozdział II. Życie w familoku

Strona
| 5

Dotarłeś/Dotarłaś! Rozejrzyj się, te familoki to dość wyjątkowe miejsce. W czasach Eryka mieszka tutaj dyrekcja Kopalni Ferdynand (późniejszej Kopalni Węgla Kamiennego Katowice).

Eryk z Honoratką mają wyjątkowe szczęście, że mogą tutaj mieszkać. Ale zasady życia we wszystkich osiedlach robotniczych są podobne. Dzieci wesoło biegają pod oknami. Ale tylko do czasu, kiedy trzeba będzie pomóc mamie w domu. Ojciec ciężko pracuje, więc wszystkie obowiązki domowe spoczywają na matce i dzieci szybko uczą się jej pomagać. Te najstarsze często przejmują opiekę nad najmłodszymi i wykonują lżejsze prace domowe. W II Rzeczpospolitej obejmuje je też obowiązek szkolny. Czasu na zabawę jest więc relatywnie mało, co nie oznacza, że nie ma go wcale. Dzieci, jak to dzieci, szukają okazji do psot kiedy tylko mogą.

IBR BŚ fot. A. Kubica

W familokach żyje się przede wszystkim razem. Jest ciasno, przestrzenie takie jak toaleta, piekarnik, pralnia są wspólne. Dzieci też należą do wszystkich i opiekują się nimi wszyscy wspólnie.

Dlatego wyobraźmy sobie, że Eryk właśnie uczy małego Jasia – syna sąsiadów, strzelania ze szlojdra (takiej procy z patyka i kawałka gumki). Tymczasem Honorata zastanawia się, jak podzielić pieniądze męża, by starczyło na wydatki na cały miesiąc. Tyle na jedzenie, trzeba odłożyć na nową zopaskę i jeszcze wydzielić Erykowi na jego wydatki. Nagle...

- Łooooosz! Coś narobio! Bydzie ojła (siniak, guz)! I jak jo byda wyglądać!

Nieumiejętny strzał chłopca trafia Honoratę prosto w ramię i odrywa ją od trudnych wyliczeń. Zła, zabiera szlojder z ręki męża i wycelowała w przestrzeń za oknem. Pocisk poleciał naprawdę daleko. Kamień, którego użyła był idealny, okrągły i mały Jaś gorzko żałuje jego straty. Trzeba tutaj sprawę załagodzić... pomóżmy młodym i Jasiowi. Liczby, które uzyskasz wyliczając dzienny budżet, którym może dysponować Honoratka oraz kwotę, za którą trzeba zrobić zakupy na obiad, pomogą Ci odnaleźć miejsce, w które trafił Jasiowy kamień.

Zadanie 2

Trzeba tutaj sprawę załagodzić... pomóżmy młodym. **Liczby, które uzyskasz** pomogą Ci odnaleźć miejsce, w które Honorata trafiła kamieniem.

Pomóż Honoracie ustalić, ile pieniędzy może przeznaczyć na wydatki na jeden dzień w miesiącu maju. Z całej wypłaty 50 złoty odkłada na czynsz, 10 zł musi odłożyć na wydatki męża, 10 zł chce przeznaczyć na nowy fartuch dla siebie. Właściwą kwotę zapisz cyframi.

Zarobek Eryka	Czynsz	Wydatek na zopaskę	Wydatki Eryka	Budżet na 1 dzień
380 zł	50 zł	10 zł	10 zł	

W maju Honoratka może przeznaczyć na wydatki _____ zł na jeden dzień.

Zadanie 3

Dziś na obiad Honoratka planowała ajerkuchy. To po śląsku racuchy. Ale trzeba kupić praktycznie wszystkie potrzebne składniki. Najlepiej od razu po kilogramie, żeby było na zapas. Ile wyda na składniki Honoratka? Wybierz tylko te, których trzeba użyć do wykonania ajerkuchów. To po śląsku racuchy.

Ajerkuchy

Wikimedia Commons na licencji CC BY-SA 3.0

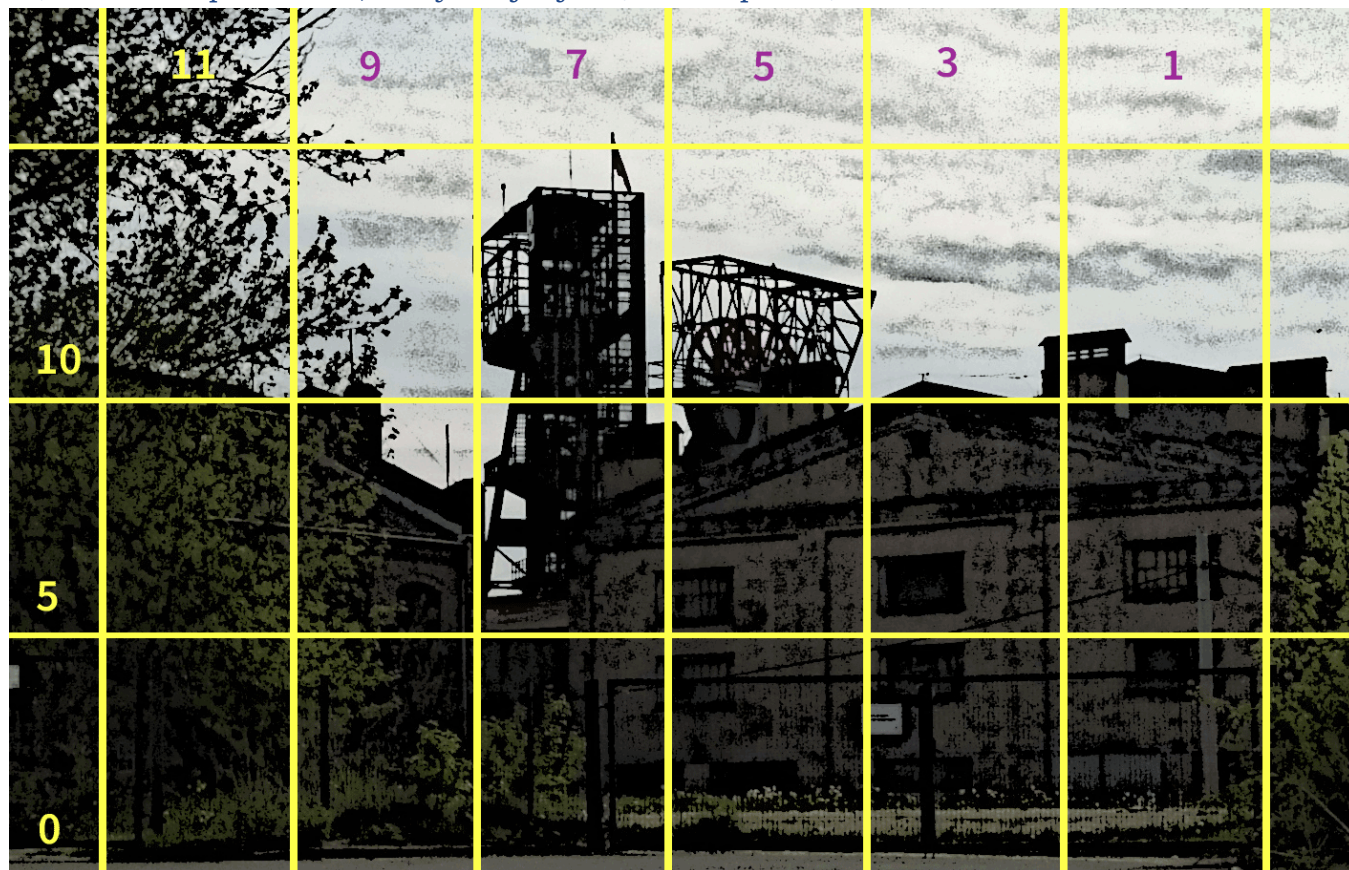
Mąka pszenna 1 kg - 0,45 zł
Mięso wieprzowe 1 kg - 1,52 zł
Mleko 1 l - 0,25 zł
Masło 1 kg - 3,90 zł
Jaja 1 kg (ok. 15 jaj) - 1,40 zł
Cukier 1 kg - 1,00 zł
Karp 1 kg - 4,36 zł
Kasza manna 1 kg - 0,60 zł

Honoratka wyda _____ zł, żeby móc przygotować ajerkuchy.

Masz już obie cyfry? Stań teraz w miejscu, z którego strzelała Honoratka. Tak, by widzieć przed sobą krajobraz jak na zdjęciu poniżej..

Zadanie 4

Odszukaj kolumnę i wiersz, które zostały oznaczone **cyframi** z dwóch poprzednich zadań. Udaj się dokładnie pod obiekt, który znajduje się na ich przecięciu.

Fot. A. Krzon-Król

Rozdział III. Praca robotnika

Zmęczony Eryk przysiadł pod wieżą. Kamień się znalazł, ale on musiał chwilę odetchnąć. Trzeba mu przyznać, że Honoratka coś bardzo była ostatnio humorzasta. Mówili wokoło, że jak kobiet tak humory się trzymają, to może oznaczać że wkrótce rodzina się powiększy. To by było bardzo dobrze. Bo i rodzina już patrzyła na młodą parę krzywym okiem, a w pracy koledzy też zaczęli się z Eryka śmiać.

W czasach, kiedy żyli Eryk i Honorka, rodzina bez dziecka oznaczała nieszczęście, zwłaszcza w rodzinach wiejskich i robotniczych przykładano do tego dużą wagę. Tylko jak wyżywić rodzinę? Dziecko potrzebuje tylu rzeczy.

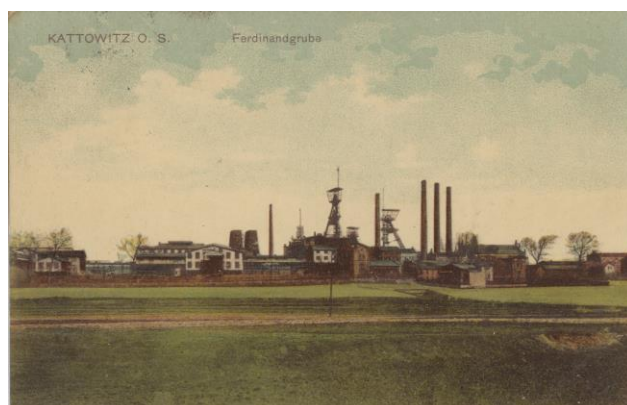
Do siedzącego Eryka podszedł nadsztygar Zych. Mieszkał w familoku obok, czasem wieczorami pykał z Erykiem fajkę patrząc w niebo. Teraz też usiadł obok, spojrzał w niebo... i zadał Erykowi pytanie.

Zadanie 5

Eryku.. posłuchaj mnie uważnie. Musisz się skupić, bo to nie takie proste. Widzisz wieżę? Wieża szybu “Warszawa II” ma wysokość 47,28 m. Długość podpory pionowej to 47,28 m, natomiast podpory pochyłej 27,30 m. Podpory wieży tworzą z gruntem kąty 90 i 60 stopni. Odległości między podporami są jednakowe. Jaka powinna być długość ogrodzenia wokół wieży. Pytałem o to już kilku ludzi, ale każdy z nich mówi inaczej. Kto ma rację?

Odpowiedzi:

1. Nadgórnicy **Wujek** sugeruje, że ogrodzenie będzie miało długość 27,30 m.
2. **Ferdynand** mówi, że potrzeba 109,20 m siatki ogrodzeniowej i 4 słupki.
3. Moja **Marta** pyta dlaczego budować ogrodzenie wokół wieży?
4. Inżynier **Wieczorek** zaś wyliczył, że w celu ogrodzenia wieży należy wybudować mur o długości całkowitej 117,20 m.

Muzeum Śląskie w Katowicach

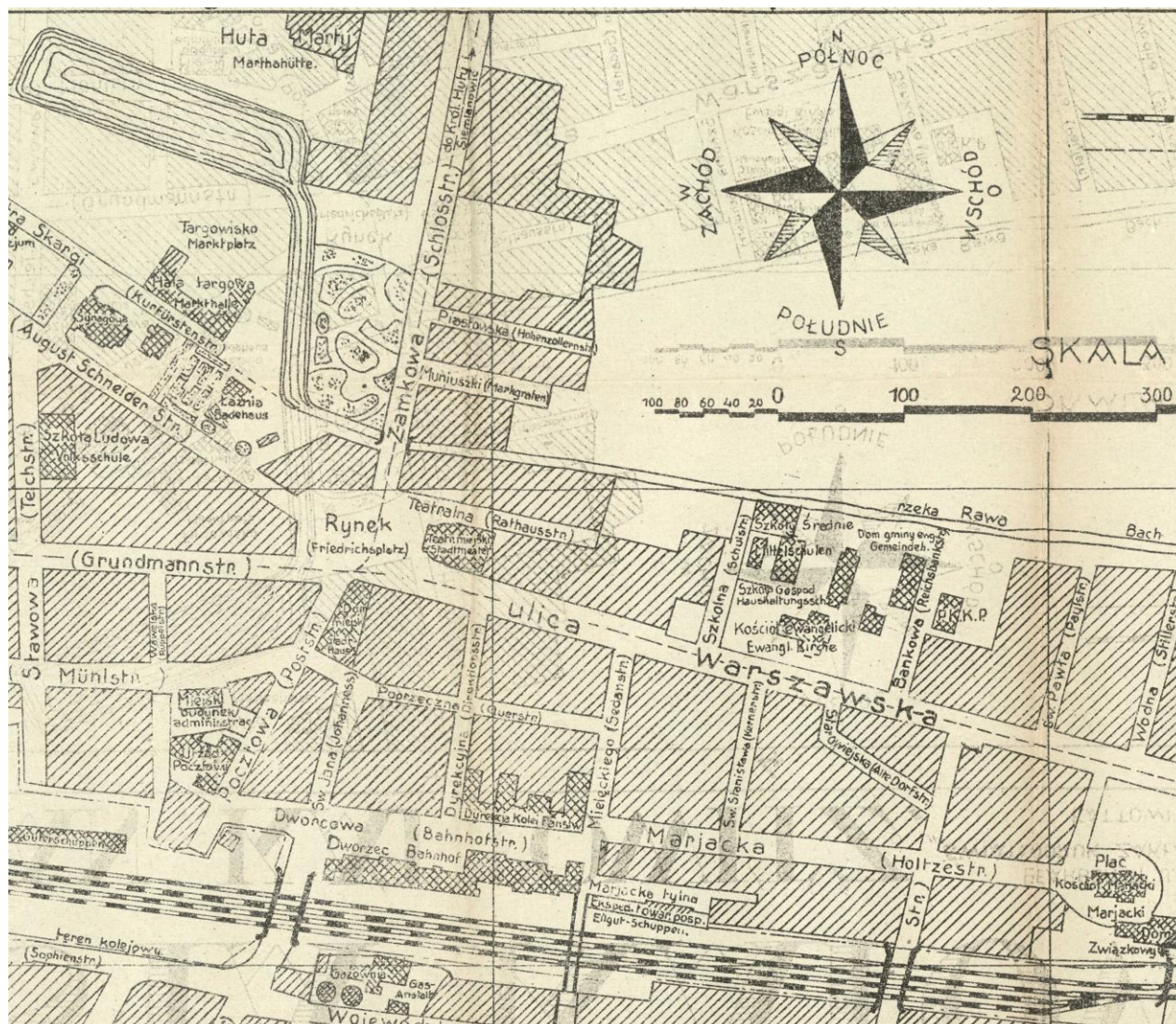
- Już dawno wiedziałem Eryku, że z Ciebie mądry synek. Szkoda Cię na hajera (górnika strzałowego). A jakby tak posłać Cię do szkół? Byłbyś mierniczym? A może by Cię wciągnąć też w miejskie sprawy? Poczekaj tu chwilę...

Kierownik odszedł i wrócił za parę chwil, z plikiem papierów.

- Znajdź na mieście - mówi - **adwokata, Pana Konstantego Wolnego**. To szanowany, znany człowiek. Prawnik, polityk, dużo zrobił dla polskiej sprawy. Przekaż mu te dokumenty, będzie wiedział co dalej.

Zadanie 6

Cóż, łatwo powiedzieć, a jak zadziałać? Zerknijmy na załączoną mapę. Wzdłuż byłej **Schlossstrasse** jeździł kiedyś tramwaj. Dziś także jeździ, tą samą trasą. Gdzieś na Schlossstrasse, na wysokości **Huty**, której imię powinienes/powinnaś znać z poprzedniego zadania, znajduje się przystanek tramwajowy. Najwygodniej chyba wsiąść tam, skąd można podziwiać niezwykle widoki. W czasach Eryka wiązały się one z szumem wody, dziś to raczej szum samochodów, ale także wystawy dzieł sztuki.

Polona, domena publiczna

Rozdział IV. Podróż przez Katowice

W latach 20. XX wieku tą linią tramwajową można już było dojechać do Parku Kościuszki, jednak miejsce, skąd dziś odjeżdża tramwaj, w czasach Eryka wyglądało zupełnie inaczej. Istnieje spora szansa, że gdybyś naprawdę przeniósł się właśnie w czasie, zwyczajnie nie znalazłbyś drogi do centrum. Eryk wiedział, że jadąc do śródmieścia ul. Zamkową (dziś Aleja Korfantego) musi minąć kilka obiektów, zanim będzie mógł wysiąść z tramwaju. Przyjrzyj się zdjęciom poniżej, przedstawiają obiekty, obok których przejeżdżał Eryk. Część z nich będzie dla

Ciebie zupełnie obca, ponieważ dziś już nie istnieją, ale sprawdź czy uda ci się wskazać miejsca, gdzie się mogły znajdować.

Zadanie 7

Zanim wsiądziesz w tramwaj ułóż we właściwej kolejności mijane miejsca. Litery umieszczone obok nazw obiektów utworzą nazwę przystanku, na którym należy wysiąść.

Strona
| 10

Wikimedia Commons, domena publiczna
dwór Tiele-Winklerów [J]

Śląska Biblioteka Cyfrowa
Hotel “Grand” [N]

Narodowe Archiwum Cyfrowe
Huta “Marta” [ul.]

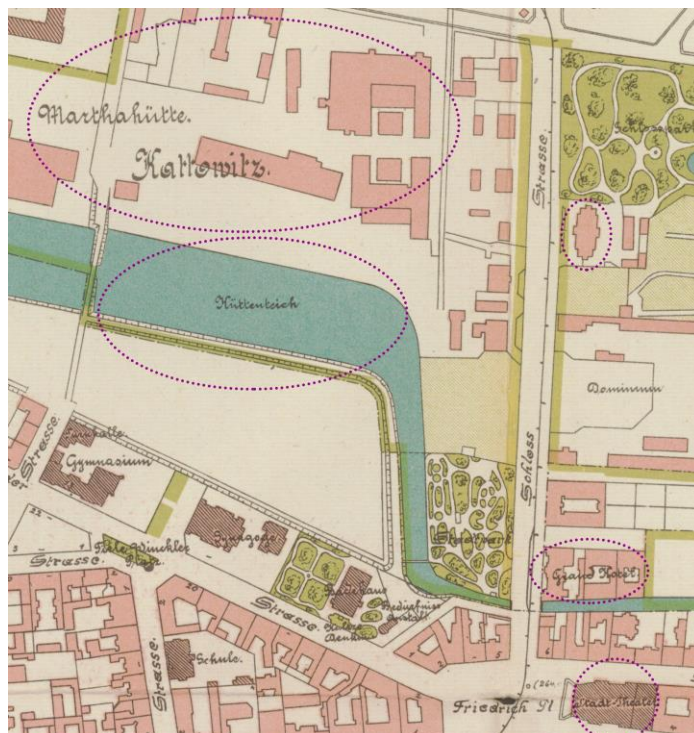

Muzeum Śląskie
staw [A]

Polona, domena publiczna
Teatr [A]

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.

Polona, domena publiczna

Możesz skorzystać z tej mapy, która pomoże zlokalizować obiekty.

Musisz wysiąść na przystanku _____ .

Nadgórnik Zych podał Erykowi adres, pod który mają trafić dokumenty, ale podekscytowany możliwością studiów i martwiący się o żonę górnik zapomniał jak on brzmiał. Teraz Eryk intensywnie próbuje odtworzyć co mówił Zych, rozgląda się zdezorientowany wokół, próbując znaleźć na ulicy coś, co naprowadzi go na rozwiązanie... Dookoła przechodnie noszą eleganckie, miejskie stroje. Po ulicy poruszają się powozy, ale coraz więcej też nowoczesnych automobili. Wyjątkowo się Erykowi te Mercedesy podobają. Chętnie pojeździłby nimi po mieście... Ale jak brzmiał ten adres?

Narodowe Archiwum Cyfrowe, domena publiczna

Zadanie 8

Aby poznać nazwę ulicy, na którą powinien udać się Eryk, żeby odnaleźć Konstantego Wolnego rozwiąż rebus.

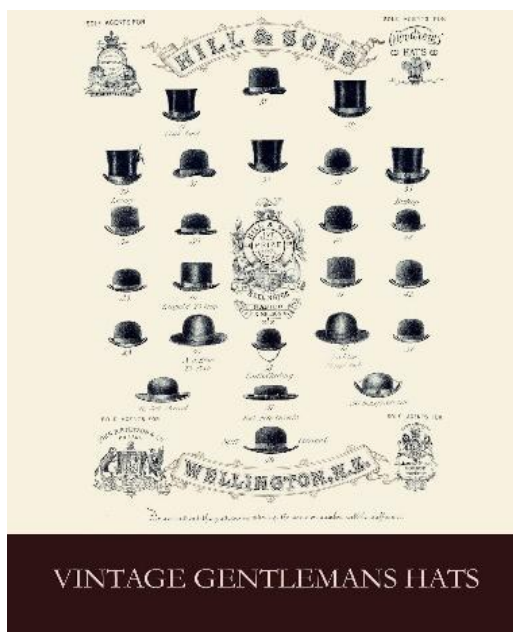
Tymczasem numer budynku odnajdziesz stając naprzeciw wejścia do głównej hali starego dworca, tam gdzie obecnie ma swoją siedzibę bank. Ile par drzwi pozwala dziś na wejście do hali?

Pamiętaj aby w rozwiązaniu podać zarówno nazwę jak i numer ulicy zapisany cyfrą!

Strona
| 12

+

Wikimedia Commons, domena publiczna

Wikimedia Commons, The National Library of New Zealand

Za+ _yl_nder

+

kapelu_ _ _

Konstanty Wolny
ul. Za _ _ _ _ _
Katowice

Rozdział V. Rodzina inteligencka

Eryk dotarł pod ceglana, ozdobą willę. Jeszcze dziś znajdziesz tutaj tablicę, informującą o najsłynniejszym mieszkańcu tego budynku. Drzwi otworzyła służąca, ubrana w skromny, ciemny strój, obwiązany białym fartuszkim. Z uśmiechem zaprosiła Eryka do holu, odebrała dokumenty, które przyniósł i poprosiła, by chwilę zaczekał, czy Pan Wolny nie będzie miał jakiejś odpowiedzi. Gdy Eryk rozglądał się z zainteresowaniem po wnętrzu, przed jego oczami rozegrała się wesoła scena rodzajowa. Z głośnym krzykiem i śmiechem mały chłopiec biegł po parkiecie, trzymając w rękę delikatną, porcelanową figurkę. Za nim, grożąc i prosząc na zmianę, biegła opiekunka. Młoda, miejsko ubrana kobieta w butach na lekkim obcasie, a za tą parą biegła dalsza, wesoła gromadka maluchów. Kiedy biegając i wrzeszcząc natknęły się na Eryka, najmłodszy maluch potknął się zdziwiony o własne nogi i już, już prawie rozlegał się dziki płacz. Jednak sprytny Eryk wyciągnął z kieszeni Jasiowy kamyczek i na poczekaniu wymyślił bajkę o magicznym klejnocie, który prosty górnik znalazł pod ziemią i nosił w kieszeni.

IBR BS fot. A. Kubica

Eryk nawet nie zauważył, kiedy podszedł do niego niski mężczyzna w garniturze, z charakterystycznym wąsem. W rękę trzymał plik dokumentów od nadgórnika Zycha. Konstanty Wolny z uśmiechem przywitał gościa i zaprosił go do ogrodu.

- Panie Eryku, dziękuję za dostarczenie dokumentów. Ostatnio zaprzęta mnie wiele spraw - to mówiąc wskazał na imponujący budynek - tymczasową siedzibę Sejmu Śląskiego - Praca i działalność polityczna zupełnie mnie pochłaniają, przez co mam coraz mniej czasu dla własnej rodziny. Cóż zrobić, tym właśnie jest obowiązek wobec Rzeczypospolitej.

Adwokat przez chwilę się zamyślił, jakby jeszcze raz rozważając kwestie, po czym podjął przerwany wątek:

- Ma pan dobre rekomendacje, i jak widać, podejście do dzieci... Pan Zych pisze, że jest pan godny zaufania, bystry i szybko się uczy, a do tego łatwo przychodzi Panu rozmowa z ludźmi. Więc może zamiast studiów górniczych zacząłby Pan pracę jako mój asystent? Przeprowadziłby się Pan do kamienicy, do wynajętego mieszkania.

Eryk nie mogąc uwierzyć w tak szczęśliwe zrządzenie losu, oczywiście się zgodził. Konstanty Wolny z zadowoleniem od razu wydał mu kilka poleceń:

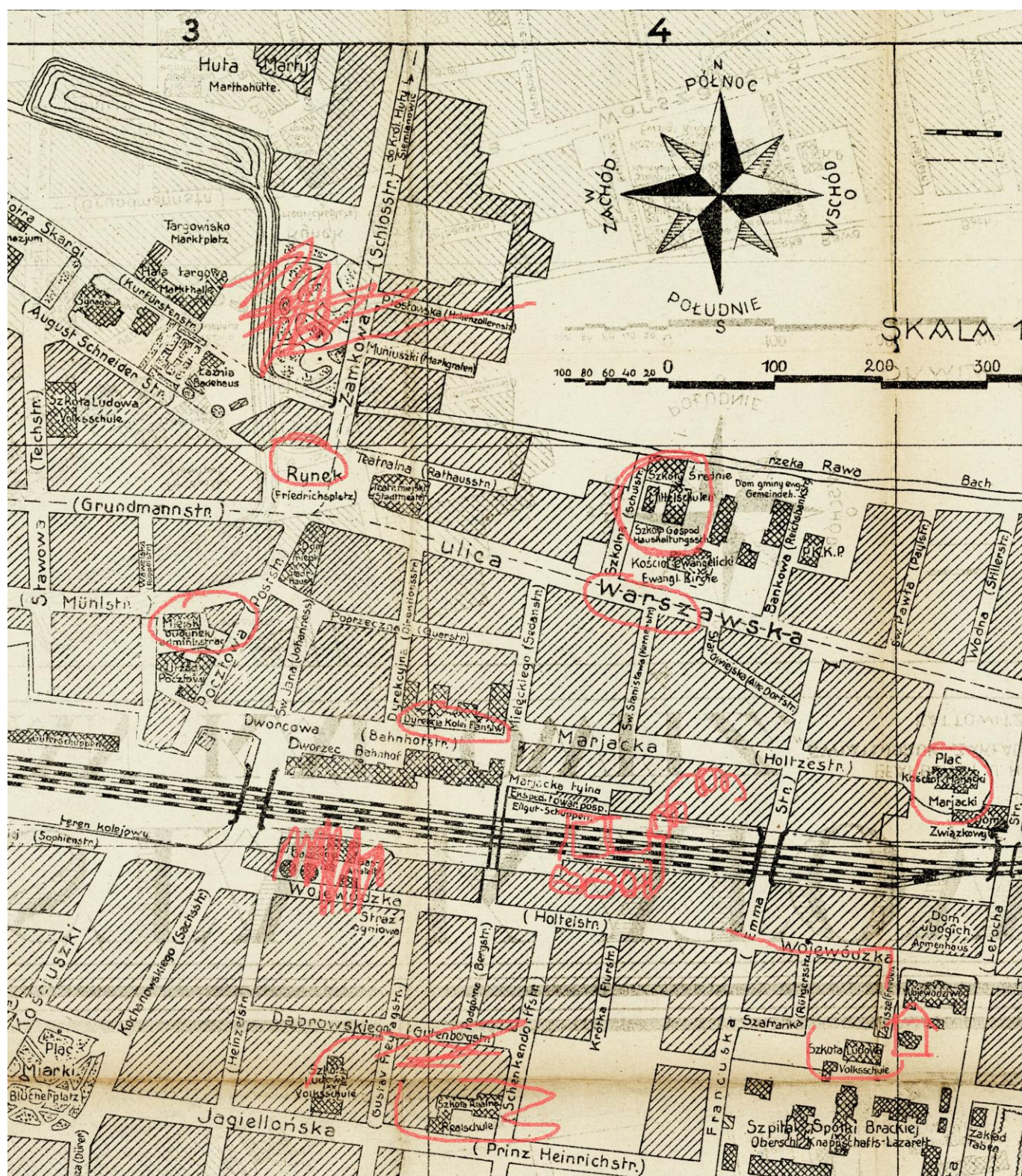
- W takim razie chciałbym, by **zaprowadzi Pan moją córkę i jej opiekunkę na spotkanie Towarzystwa Polek, adres znajdzie pan w gazecie**. Po drodze proszę zamówić sobie w konfekcji kamizelkę,

marynarkę dwurzędową, zwężane spodnie i pasujące nakrycie głowy. Przyda się panu strój odpowiedni na spotkania dżentelmenów. Zabiorę pana w parę miejsc i przedstawię właściwym ludziom... kto wie, jak wielkim działaczem może się pan stać w przyszłości. Pana pierwszym zadaniem, jako mojego asystenta będzie **zanieśenie tej teczki do właściciela domu towarowego**. Wszystkie potrzebne miejsca, odnajdzie pan na mapie.

To powiedziawszy, głosem spokojnym i nie znoszącym sprzeciwu, Wolny odszedł, a Eryk został z kopertą pieniędzy, gazetą, teczką i mapą w dłoni. Do nadal zaskoczonego mężczyzny podeszła elegancko ubrana dziewczynka. Spokojnie usiadła obok Eryka, z bezpośredniością właściwą jedynie dzieciom, które jeszcze nie przejmują się tym co wypada, a co nie, bez zbędnego wstępu pokazała Erichowi stronę z „Polonii”.

- Masz mnie zaprowadzić mnie na spotkanie Towarzystwa Polek, o tu przeczytasz - wskazała Erykowi stronę z gazety, następnie pokazała inne ogłoszenie na tej samej stronie - O zobacz, a tu chciałabym się uczyć, w szkole handlowej. Tylko muszę się przygotować do egzaminów. Opiekunka zostawiła mi zadanie do rozwiązania. Pomożesz zanim ruszymy?

Żeby dojść do celu podróży Eryk musi zrobić kilka rzeczy. **Zanim wyruszysz** zerknij jeszcze raz na mapę. Konstanty oznaczył tutaj kilka lokalizacji. Niestety pod nieuwagę ojca, dzieci zdążyły ją porysować ją kredkami, dorabiając kolejne punkty. Wybierz te, które są właściwe. Żeby to zrobić rozwiąż **trzy zadania**.

Polona, domena publiczna

Zadanie 9

Masz zaprowadzić dziewczynkę na spotkanie Towarzystwa Polek. Wybierz, gdzie powinniśmy się udać, korzystając z gazety, którą dostał Eryk.

Margines.

„POLEŃKA” IDZIE MIĘDZY LUDZI.

„Poleńka” idzie między ludzi,
Wśród ludzi po raz pierwszy wchodzi
I leka się, czy im dogodzi;
Czy nowe hasła wśród nich zbudzi,
Czy spełni to, co jej kazano,
By godnie nosić swoje miłano.

Jej miłaniem „Polska”, bo dla braci
Po krańce Rzeczypospolitej
Chce pokarm zdrowy i obfitą
Nieść do najdalejzych aż polaci,
I w zachwaszczoną polską niwę
Ślad ziarno nowe, zdrowe, żywe...

Osiatli zasady: Pracuj! Zjedź!
Cześć dla zamożności nawet w wrogu!
A hańba Złu choć w własnym progu!
Hańba Lenistwu, co jak kłoda
Leży na drodze, która wiedzie
Ku lepszej dolni naród w biedzie!

„Nie dla wałk bratnich, co jak burze
Rują ludzkich dusz ołtarze,
Idzie w świat, mając na sztandarze
Orla białego na purpurze,
I Dąbrowskiego hymnu głoszą
I obraz Matki Częstochowskiej.

Kłoda, by kruszyć tych w Narzędzie,
Co mają wszystko dla Okazy, z
Duszę i ciało, krew i blizny,
Co chcą ją wkładać w Szczęście,
[w Zgodzie,
Zdeń od tego, co ją brzdąci...

„Poleńka” z tamtą kłodą do ludzi!

Jotes.

Z dnia.

== Ilustracje „Poleńki”. Skutkiem niewykończonego montażu naszych maszyn ilustracyjnych, pierwsze numery „Poleńki” ukażą się bez ilustracji, które pojawiają się dopiero w połowie przyszłego miesiąca.

== Nasza placówka w Sosnowcu. „Poleńka”, która w pierwszym rzędzie będzie uwzględniała interesy polskich nagłębni węgłowych, ma szereg swych przedstawicieli w centrach przemysłowych, w najbliższym zaś Śląskowi Zagłębiu Dąbrowskiem utworzyła własny oddział redakcji i administracji. Adres: Sosnowiec, ul. Trzeciego Maja 5a, telefon 5-12. Kierownikiem oddziału redakcji jest p. Konstanty Owierk, administracji p. Jan Duda.

== Osobiste. Starosta katowicki i dyrektor policji wojewódzkiej p. dr. Nabrowski powrócił z urlopu i objął urzędowanie.

== Redukcja w Kolejnictwie. Dowiadujemy się z pewnego źródła, że zapowiadana redukcja 23 000 kolejarzy nastąpi wtedy, kiedy dotychczasowe koleje państwowe przejdą w stan prywatno-prawny i staną się instytucją samowystarczalną. Redukcja ta będzie dotyczyć tylko starszych kolejarzy, którzy pójdą na emeryturę.

== Otwarcie nowej szkoły. Magistrat katowicki donosi, że w najbliższych dniach zostanie otwarta 3-klasowa miejska szkoła handlowa. Na razie zostanie otwarta tylko klasa 1-sza. Zgłoszenia należy skierowywać od czwartku między godz. 8-12 do siedziby szkoły (ul. Wita Stwosza L. 5). Przyjęcie do szkoły nastąpi po złożeniu egzaminu.

== Związek Hallerczyków w Katowicach urządza w dniu 5 października uroczyste poświęcenie sztandaru. W uroczystości tej weźmie udział wszystkie placówki śląskie, oraz delegaci poszcze-

Ostatnio na szosie Bolesław-Olkus: dwaj bandyci, uzbrojeni w broń palną, na padli na Jana i Teofila Majcherów z Woli Brochuwickiej pow. Miechowskiego i na Moszka Szafira z Olkusza. Napastnicy zabili 90 zł. 80 gr. i zbiegli w niewiadomym kierunku.

Napady w pow. Olkuskim są zbyt częste, za częste i jak na kresy zachodnie, gdzie gęstość zaludnienia i udogodnienia komunikacyjne powinnyby ułatwić zadanie policji.

== „Czarna kawa” z tańcami, na dochód Komitetu ratunkowego dla bezrobotnych, urządza oficery 73 p. p. w dniu 2 października (czwartek) o godz. 8 wieczór w Sali Powstańców przy pl. Wolności. Koncert orkiestry 73 p. p. oraz wiele niepodziałek tworzyć będą uprzyjemnienie tego sympatycznego wieczoru. Wstęp za zaproszeniami. Strój wieczorowy.

== Kuchnia dla głodnych w Katowicach. Wskutek klęski bezrobocia, zawiązał się w ostatnich czasach Komitet ratunkowy pod przewodnictwem ks. Administratora dr. Hłonda, który, oprócz wielu innych prac otworzył kuchnię dla głodnych. Instytucja ta wprawdzie istniała już dawniej, ale nie była tak potrzebna, jak jest niestety dzisiaj. O potrzebie tej świadczy ilość wydawanych obiadów (po 10 gr.), którą dochodzi nieraz do liczby 600, oraz tłum ludzi wygłodniałych niekiedy skądinąd na wcale za możnych i inteligentnych, którzy jednak wskutek bezrobocia nie mają czasami i owych. 11 groszy, potrzebnych na skromny posiłek.

Należy się spodziewać, że szerokie warstwy społeczeństwa nadal będą popierać tę prawdziwie samarytańską instytucję.

== Z królewsko-huślickiego magistratu. W sobotę dnia 27. bm. odbędzie się uroczyste wprowadzenie p. wiceprezydenta miasta Dombka w urząd prezesa miasta. Wprowadzenia dokonają p. wojewoda śląski.

== Ceny na wczorajszym targu w Katowicach. Nabiał: jaja 9-10 sztuk za 1 zł. masło, wielka ilość, chociaż jakościowo gorsze od 2-2,70 zł. za funt. Jarzyny: buraki 25 gr. za funt, orzki drobne 1-1,30 zł. za funt, marchew wiankoma 50 gr. salery wiankoma 1 zł. kapusta głowka 3-10 gr. pomidory 40-60 gr. za funt, kartofle, drobna sprzedaż 24-28 funtów za 1 zł. rzodkiew szuka 20 gr. Jarzyny strączkowych brak, grzyby prawdziwe 60-80 gr. za funt (bardzo słaby dowóz), inne 30-40 gr. za funt. Owoce: gruski 3-5 funtów za 1 zł. jabłka tak samo, na stółkach straganach droższe, śliwki (mały dowóz) 40-50 gr. za funt, orzechy 80 gr. za funt. Inne 40 gr. za funt.

Śląska Biblioteka Cyfrowa

1. Kościół Zmartwychwstania Pańskiego w Katowicach
2. Kościół Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Maryi Panny w Katowicach przy ul. Mariackiej
3. Szkoła Ludowa przy ul. Zacisze

Eryk odetchnął z ulgą, gdy znalazł właściwe informacje w gazecie, ale jeszcze obiecał dziewczynce pomoc z zadaniem. Pomóż mu je rozwiązać, by szybciej mogli wyruszyć w drogę.

Zadanie 10

Zadanie dla dziewczynki nie mogło być trudne, jest w końcu jeszcze mała. Brzmiało ono tak:

W wyścigu brały udział trzy automobile o rejestracjach:

SL 81 569
SL 21 435
SL 12 343

Automobil SL 21 435 dojechał na metę bezpośrednio po automobile SL 81 569 i nie był ostatni na mecie, automobil SL 12 343 nie dotarł na metę jako pierwszy.

W jakiej kolejności dotarły na metę automobile?

1	Kolejne cyfry rejestracji automobilu, który wygrał wyścig, są pierwszymi literami nazwy ulicy, na którą należy się udać zaraz po odprowadzeniu dziewczynki na spotkanie. Pomocna w odszyfrowaniu nazwy będzie mapa. Zapamiętaj kolejny przystanek w podróży, gdzie Eryk będzie mógł sprawić sobie nowe ubrania. Mamy już dwa. Przed tobą ostatnie zadanie, które musisz wykonać w tym miejscu.
2	
3	

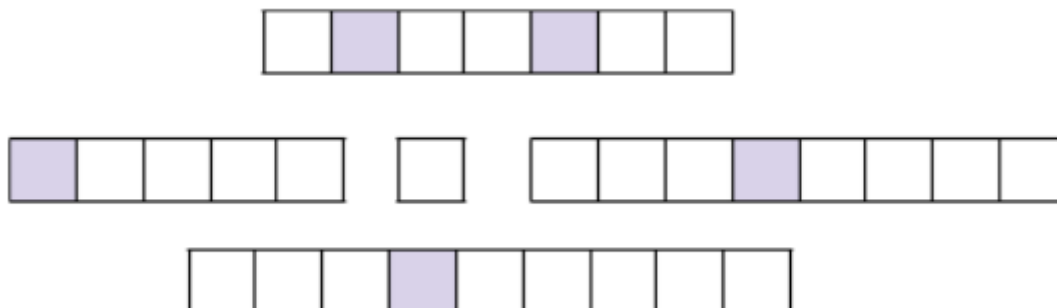
A	E	I	M	R	S	T	W	Z
1	2	3	4	5	6	7	8	9

Ulica na którą powinieneś się udać jako drugie miejsce to _ _ _ _ _

Uff teraz Eryk musi już tylko poznać adres, pod który musi dostarczyć dokumenty. Ostatnie z trzech miejsc trasy finałowej odnajdziesz w najbliższym otoczeniu. Pierwsza siedziba Sejmu Śląskiego, budynek na który wskazywał w rozmowie z Erykiem adwokat Konstanty Wolny, pełni dziś zupełnie inną funkcję. W międzyczasie został rozbudowany, **na elewacji nowej części budynku widnieje nazwa instytucji**, która dziś się w nim mieści. Odnajdź ją, gdyż będzie ona potrzebna do wykonania kolejnego zadania .

Zadanie 11

Poniżej znajdziesz diagram, odzwierciedlający ułożenie liter na elewacji. Litery oznaczone ciemniejszą kratką, ułożone w odpowiedniej kolejności, wskażą Ci finalną lokalizację.

Aby dostarczyć dokumenty do właściciela domu towarowego udaj się na _ _ _ _ _

Zadanie 12

Teraz już wiesz, które miejsca spośród tych zaznaczonych na mapie trzeba odwiedzić, aby się nie zgubić wypisz je poniżej:

Najpierw odprowadź z Erykiem dziewczynkę do _ _ _ _ _.

Kolejny z punktów to ulica _ _ _ _ _ , na której znajdował się zakład krawiecki i sklep z męską odzieżą.

A finalnie trafimy do domu towarowego na _ _ _ _ _.

Po drodze Eryk mija pochód Kongregacji Mariańskiej. Mieszają się chłopskie spódnice z eleganckimi, miejskimi strojami. Ulicą jedzie furmanka. Rozchodzi się znajomy, intensywny zapach koni. Eryk mimowolnie zastanawia się czy Honoratka zarzuci zopaski i kiece na korzyść sukni i butów na obcasie, a może będzie jej wstyd biegać po pańsku?

Narodowe Archiwum Cyfrowe

Narodowe Archiwum Cyfrowe, domena publiczna

Narodowe Archiwum Cyfrowe

Narodowe Archiwum Cyfrowe, domena publiczna

Ciekawostka

Jeśli chcesz zobaczyć więcej zdjęć ul Warszawskiej z tego okresu, możesz obejrzeć krótki filmik przygotowany przez Muzeum Historii Katowic.

[Ulica Warszawska w Katowicach na starych pocztówkach i zdjęciach](#)

Rozdział V. Epilog

Oto i finał podróży. Tu bije i zawsze było centrum miasta, nie tak dawno przecież jeszcze wsi. Eryk po drodze zmienił się nie do poznania. Na głowie ma kapelusz, w nowej marynarce błyszczą guziki, ale w kieszeni wciąż znajduje się zagubiony, jasiowy kamyczek. Górnik mocno tęskni już za swoją żoną.

Co teraz? Gdzie ten dom towarowy? Ze spacerów z Honoratką Eryk pamiętał, że sklep znajdował się w kamienicy z olbrzymią reklamą firmy Suchard na dachu. Rozgląda się uważnie. Gdzie ten Suchard?

Zadanie 13

Przyjrzyj się uważnie poniższym zdjęciom i zaznacz prawidłową odpowiedź.

Narodowe Archiwum Cyfrowe

Narodowe Archiwum Cyfrowe, domena publiczna

Narodowe Archiwum Cyfrowe

Narodowe Archiwum Cyfrowe, domena publiczna

Jakie ulice łączą się współcześnie w miejscu, w którym stał budynek ze zdjęcia:

- Warszawska, 3 maja i 1 maja,
- Staromiejska, św. Jana i Pocztowa,
- Adama Mickiewicza, al. Wojciecha Korfanteo, Teatralna

Eryk zadowolony wyszedł z domu towarowego na rynek, wykonał zadanie zlecone przez Pana Konstantego. Ku swojemu największemu zdumieniu zobaczył przed sobą swoją żonę, która widząc go w nowym ubraniu wykrzyknęła:

- *Giździe pieroński, w coś Ty się łoblyk!** Wracomy do dom!

- *Honoratko, do dom już nie wracomy, przekludzomy** się. Bydymy mieszkać w kamienicy!*

Eryk opowiedział jak w sumie dzięki Jasiowemu kamyczkowi dostał nową pracę. Honoratka słuchała całej historii i nie mogła uwierzyć w tak niezwykle pomyślny splot okoliczności.

Wreszcie, gdy Eryk skończył, zapytał żony:

- *Honoratko ale co ty tukej robisz?*

Honoratka z uśmiechem zerknęła w stronę witryny sklepu z którego wyszła, na wystawie piętrzyły się kolorowe wózki dziecięce i małe łóżeczka. Okazało się, że Honoratka też miała dla Eryka ważną nowinę, wybrała się do tego samego domu towarowego, żeby pooglądać kołyski dla dzieci. Już za kilka miesięcy urodzi im się dziecko.

* *Łobuzie cholerny, w co ty się ubrałeś!*

***przeprowadzamy się*

Podsumowanie

Gratulacje! Eryk przeszedł trudną i długą drogę.

<https://goo.gl/maps/hujMfEYiLKaUCFNw6>

Międzywojenne Katowice przyrównywano w tamtych latach do szybko rozwijających się miast Stanów Zjednoczonych. Porównanie oczywiście odrobinę przesadzone, ale rzeczywiście miasto rozwijało się bardzo szybko. Mnogość miejsc pracy, którymi były przede wszystkim huty i kopalnie oraz instytucje właściwych stolicy województwa przyciągały wielu przyjezdnych. Między innymi także to sprawiało, że poziom życia był bardzo nierówny. Na każdym kroku następowało zderzenie różnych światów. Łatwo było zarówno o biedę, zwłaszcza w latach kryzysów gospodarczych i bezrobocia, jak i o społeczny awans.

Tymczasem zakończyliśmy naszą grę. Dziękujemy za wspólną podróż i do zobaczenia w kolejnej!

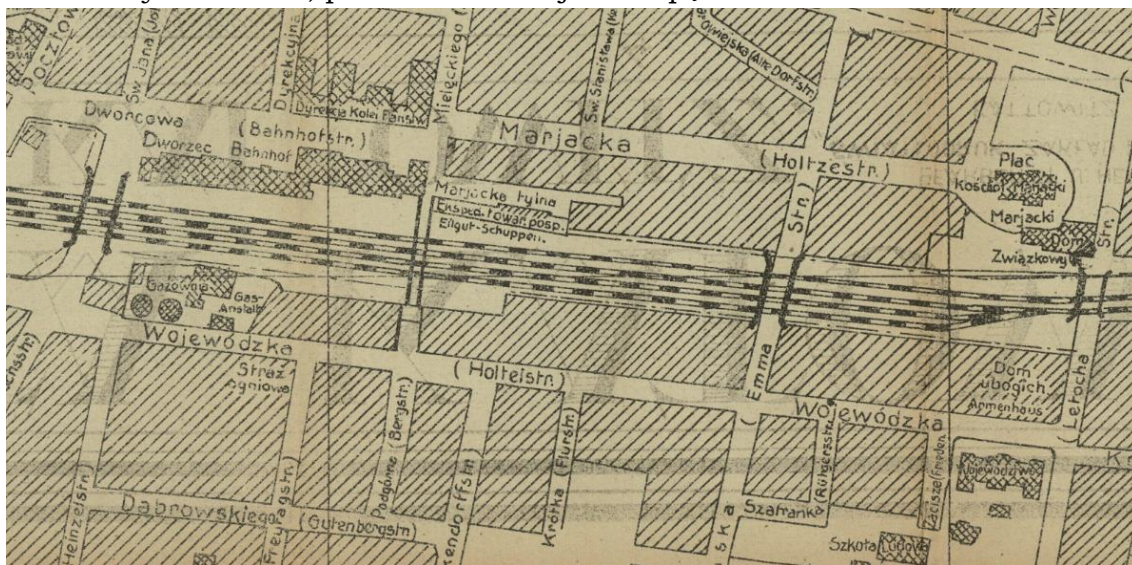
Odpowiedzi

Rozdział I	Zadanie 1 A. Czyja to jest patronka? B. Nadgórników 34
Rozdział II	Zadanie 2 W maju Honoratka może przeznaczyć na wydatki 10 zł na jeden dzień. Dobrze! To jedna z dwóch współrzędnych. Zapamiętaj tę liczbę. Teraz rozwiąż następne zadanie by uzyskać drugą współrzędną! Zadanie 3 Honoratka wyda 7 zł żeby móc przygotować ajerkuchy. Dobrze, to druga ze współrzędnych! Zadanie 4 Trzeba się udać pod wieżę szybu “Warszawa II” na terenie Muzeum Śląskiego
Rozdział III	Zadanie 5 Dlaczego budować ogrodzenie wokół wieży? Bardzo dobra odpowiedź. Zaimponowałeś Zychowi. Imię autora właściwej odpowiedzi, podpowie Ci nazwę zakładu, który będzie wyznacznikiem kolejnej lokacji. Zadanie 6 Trzeba się udać w kierunku Ronda Sztuki
Rozdział IV	Zadanie 7 Huta “Marta” [ul.] dwór Tiele-Winklerów [J] staw [A] Hotel “Grand” [N] Teatr [A] Musisz wysiąść na przystanku ul. Jana. Podejdź w kierunku wiaduktu i udaj się na wschód (możesz zerknąć na różę wiatrów umieszczą na planie w poprzednim zadaniu).

Zadanie 8

ul. Zacisze 3

Na szczęście nakrycia głowy mieszkańców Katowic pomogły odczytać poprawny adres. Aby tam trafić, ponownie zerknij na mapę.

Rozdział V

Zadanie 9

Kościół Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Maryi Panny w Katowicach przy ul. Mariackiej

Dobrze, idąc w tamtą stronę warto się przejść ulicą, przy której stoi kościół. Dziś można tam przysiąc w którymś z licznych lokali, żeby odpocząć albo zaspokoić głód. Zapamiętaj tę lokację, tymczasem rozwiążmy kolejne z zadań. Pomóżmy dziewczynce rozwiązać ćwiczenie, zostawione jej przez opiekunkę.

Zadanie 10

Ulica na którą powinieneś się udać jako drugie miejsce zaczyna się od liter Warsz

Zadanie 11

Eryk musi zanieść dokumenty na Rynek. Masz już wszystkie odpowiedzi, wybierz te punkty, które wyznaczają naszą dalszą trasę.

Zadanie 12

	1. Kościół NPNMP przy ul. Mariackiej 2. ulica Warszawska 3. Rynek
Epilog	Zadanie 13 Budynek stał przy zbiegu ulic: Adama Mickiewicza, al. Wojciecha Korfańskiego, Teatralnej. Bardzo dobrze. Udało się. Eryk oddał teczkę i kupił jeszcze prezent dla Jasia.